

• حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی بررسی کرد

نقش متکلمان معاصر در تحولات دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم/۱

• رئیس بنیاد بین‌المللی امامت بررسی کرد

سیر تطور دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم/۲

• حجت‌الاسلام والمسلمین حسینخانی تشریح کرد

مراکز رسمی فعال در زمینه دانش اخلاق در صد سال اخیر حوزه علمیه قم/۲

• رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

حوزه علمیه در آموزش علوم سیاسی و مطالعات سیاسی اسلامی خودکفاست/۳

• حجت‌الاسلام والمسلمین غفاری تشریح کرد

وضعیت فلسفه در سده اخیر حوزه علمیه قم/۴

• حجت‌الاسلام والمسلمین حمیدرضا مطهری

نقش حوزه علمیه قم در رشد تاریخ‌نگاری اسلام قابل توجه است/۴

• عضو هیئت علمی مؤسسه امام خمینی(ره) بررسی کرد

پیوند تفسیر موضوعی با علوم اسلامی و انسانی/۴

• مدرسه علمیه معصومیه(عج) قم

و باید بداند که بطن جامعه، هم در محتوا و هم در روش، به چه چیزی نیاز دارد. یکی از دلایل ماندگاری آثار شهید مطهری(ره) این است که به ویژگی‌ها و نیازهای روز جامعه توجه نموده و بر اساس شبهات و اشکالاتی که در جامعه وجود داشته، کار کرده است.

وی با بیان اینکه حضور فعال و برخورد اثباتی، دیگر بایسته است، افزود: در شرایطی که امروزه، همه اعم از مخالفین، معاندین و... نظرات خود را بیان می‌کنند، باید حضور فعال داشته باشیم و نیازهای جامعه را پاسخ بدهیم.

این استاد حوزه تأکید کرد: گاهی خروج از تجرد و ذهنیت وجود دارد؛ اما حضور فعال و برخورد اثباتی وجود ندارد و به نیازهایی که شناسایی شده است، پاسخ داده نمی‌شود. باید صفت‌بندی‌های مقابل و انگیزه‌های مخالفت با ایده‌ها، تفکرات و اندیشه‌های مان را بشناسیم و رصد کنیم و در این زمینه، حضوری فعال داشته باشیم.

وی با بیان اینکه در دانش کلام برای تحول مطلوب‌تر و ارتقای بیشتر، به ساختار جدید نیاز داریم، اضافه کرد: در دانش کلام، ساختارهای متعددی وجود داشته است و باید در عین تجلیل از ساختارهایی مانند تجدید مرحوم خواجه، گوهرمراد مرحوم لاهیجی و... یک ساختار جدید مناسب امروز ارائه کنیم.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی، با اشاره به اینکه سبک و روش متکلم معاصر، شهید مطهری(ره) «مقدمه‌ای بر جهان‌بینی» می‌تواند الگوی مناسبی در این زمینه باشد، گفت: در دانش کلام نباید از خدا شروع کنیم. باید از انسان شروع کنیم و شهید مطهری نیز، در این کتاب از انسان و ایمان شروع کرده است.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، با بیان اینکه ارائه متون کلامی متقن از دیگر بایسته‌هاست، اضافه کرد: در متون کلامی از قدما و معاصرین، متون خوب و فراوانی داریم؛ اما نیاز است که کتب نسبت به نیاز امروز ویراست و اصلاح شوند.

این پژوهشگر حوزوی بیان کرد: ارائه کلام معرفت‌زا و اخلاق‌مدار از دیگر بایسته‌هاست. گاهی مباحث کلام خشک هستند و باید کاری شود که این خشکی از آن‌ها گرفته شود و افراد به آن علاقه‌مند شوند. برای این کار باید

کلام را با مباحث معرفتی بیاوریم. گاهی باید بازشگشی به سابق داشته باشیم. مرحوم فیاض لاهیجی در کتاب ضرورت این کار را کرده است. وی با اشاره به اینکه یکی از مشکلات جامعه ما نگاه‌های فقیهانه است، اظهار کرد:

مثلاً در امر پوشش و حجاب، نگاه فقیهانه کافی نیست و تبیین متکلمانه موضوع حجاب ضروری است؛ زیرا در نگاه فقیهانه، امر و نهی وجود دارد و باعث می‌شود، افراد موضع بگیرند؛ اما اگر با کلام و معرفت و اخلاق ترکیب شود و ضرورت آن تبیین شود، نتیجه تغییر می‌کند. حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی یادآور شد: در مسائل فرهنگی نسبت به کلام کم‌توجهی شد.

گاهی خروج از تجرد و ذهنیت وجود دارد؛

اما حضور فعال و برخورد اثباتی وجود ندارد

و به نیازهایی که شناسایی شده است،

پاسخ داده نمی‌شود. باید صفت‌بندی‌های مقابل

و انگیزه‌های مخالفت با ایده‌ها،

تفکرات و اندیشه‌های مان را بشناسیم و رصد کنیم

و در این زمینه، حضوری فعال داشته باشیم.

می‌کند، فرا گرفتن آن چه ضرورتی دارد، باید تاریخچه آن را بداند؛ مثلاً بداند که فقهی که فرا می‌گیرد، از کجا آمده است و چرا در بین همه کتب لمعه را فرا می‌گیرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی اضافه کرد: در چند دهه اخیر، در دانش کلام مقالات و پژوهش‌هایی در رابطه با سیر تاریخی و تحول کلام نگارش شده است و تا حدودی این خلأ پر شده است.

وی با اشاره به اینکه در بحث فلسفه علم کلام، اقدامات خوبی صورت گرفته است، بیان کرد: طرح اندیشه‌های نو و ابداعی و ارائه اندیشه‌های سیاسی اسلام، از جمله اقداماتی است که در زمینه تحول محتوایی علم کلام صورت گرفته است.

این پژوهشگر حوزوی، در رابطه با تحول در مبادی و مبانی علم کلام، اظهار کرد: توجه به ابعاد اجتماعی دین و تلاش برای ایجاد تمدن نوین اسلامی، از تحولات در این زمینه بوده است. شهید مطهری در کتاب مقدمه‌ای بر جهان‌بینی اسلامی، یک کلام نظام‌مند را با نگاه کلان بیان می‌کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی ادامه داد: دانش کلام باید از ذهن محض نویسنده و گوینده خارج شود

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی بررسی کرد

نقش متکلمان معاصر در تحولات دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم

نشست بررسی «نقش متکلمان معاصر در تحولات دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم» با ارائه حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی و به همت دبیرخانه یکصدمین سال بازتأسیس حوزه قم طی دو جلسه برگزار شد.

وی بیان کرد: در تحول در روش کلام، علاوه بر اینکه روش

کلام در این سده ایجاد شد، این روش‌ها به‌صورت جامع ارائه شد که کتاب الاهیات علی هدی الکتاب والسنة والعقل از آیت‌الله‌العظمی سبحانی از جمله آن است.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی تأکید کرد: در هیچ کتاب کلامی شیعه اعم از روش فلسفی، عقلی و... نکته‌ای ضد قرآن وجود ندارد؛ اما در برهه‌ای از زمان، دانش کلام از نصوص ویحانی کم‌بهره بود که در سده اخیر در پرتو انقلاب اسلامی، این بهره‌مندی بیشتر شد.

• **تحول در متون**

وی گفت: در گذشته فقط دو کتاب کشف‌المراد و شرح باب حادی عشر وجود داشت که تا قرن‌ها از آن استفاده می‌شد؛ اما قرن جدید نیاز به تحولات خودش را دارد و در قرن اخیر، متون متعددی تدوین و نگارش شد.

• **تحول در پژوهش**

این استاد حوزه علمیه اظهار کرد: در گذشته نشریه‌های کلامی نداشتیم؛ اما در نیمه دوم این سده، نشریه‌های پژوهشی متعددی چاپ و منتشر شدند. تاریخ‌نگاری دانش کلام و فلسفه علم کلام، از دیگر ویژگی‌ها و تحولات دانش کلام در سده اخیر است.

• **بایسته‌های تحول در دانش کلام**

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی در رابطه با بایسته‌های تحول در علم کلام نیز، عنوان کرد: رهبر معظم انقلاب از جمله شخصیت‌هایی هستند که بسیار حکیمانه به بایسته‌های علم کلام هم به‌طور خاص، در دانش کلام و مباحث کلامی و به‌طور عام، در معرفت دینی و دین‌شناسی توجه و عنایت دارند و رهنمودهای الهام‌بخشی در این زمینه دارند.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، در رابطه با تاریخ‌نگاری علم کلام، بیان کرد: از گذشته در حوزه علمیه شیعه، نگاه به تاریخچه دانش‌ها وجود داشته؛ اما آیت‌الله‌العظمی بروجردی(ره) این روش را احیا کردند. وی آشنایی با تاریخ هر درس حوزوی را بر طلاب ضروری دانست و گفت: برای اینکه طلبه بداند، درسی که فرا می‌گیرد، از کجا آمده، چه نقشی دارد و چه خلأی را پر

را به‌خوبی تبیین کنیم. در زمان پهلوی دوم، باستان‌گرایی رواج داشت و کارهای متعددی برای احیای این ایدئولوژی صورت گرفت که جشن‌های دو هزارساله، تاج‌گذاری سلطنتی و تغییر تاریخ شمسی به تاریخ شاهنشاهی، از جمله اقدامات آن بوده است.

این پژوهشگر بیان کرد: ایدئولوژی مارکسیستی از دهه

پنجاه تا بعد انقلاب، حضوری پررنگ داشت و اگر این ایدئولوژی را که حزب توده جلوه‌ای از آن بوده است، نشناسیم، نقش آیت‌الله مصباح، علامه طباطبایی، شهید مطهری، آیت‌الله سبحانی و آیت‌الله مکارم شیرازی را

نمی‌توانیم تبیین کنیم. این ایدئولوژی در کشورهای اسلامی از جمله مصر و عراق نیز حضور داشت.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی اضافه کرد: ایدئولوژی التقاطی در لغت به‌معنای بخشی از گفتار یا سخن کسی را گرفتن و اصطلاحاً به‌معنای پیوند دادن عقاید ناهمگون است.

• **تحول در مدیریت دانش کلام**

وی با اشاره به نقش آیت‌الله‌العظمی محمد فاضل لنکرانی(ره) در تحول مدیریت دانش کلام، گفت:

تحول مدیریتی در دانش کلام، معلول زمانی است که آیت‌الله‌العظمی محمد فاضل لنکرانی عهده‌دار مدیریت شورای عالی حوزه علمیه بودند؛ زیرا دانش کلام را جزو درس‌های جنبی قرار دادند و آیت‌الله‌العظمی جعفر سبحانی، آیت‌الله خرازی و دیگر شخصیت‌های شاخص، شروع به تدریس کردند و این مسیر ادامه پیدا کرد و اکنون درس خارج کلام داریم.

• **تحول در روش**

این پژوهشگر حوزوی اظهار کرد: هر دانشی نیازمند روش است؛ برای مثال منطق، روش دانش فلسفه و اصول فقه، روش علم فقه است؛ اما در گذشته علم کلام روش نداشته است و در سده اخیر، این نقص جبران شد و کتاب‌ها و مقالات متعددی در روش‌شناسی دانش کلام نگارش شد که کتاب روش‌شناسی علم کلام از استاد ربانی گلپایگانی و حجت‌الاسلام والمسلمین رضا برنجکار، از جمله آن‌هاست.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی در نشست بررسی «نقش متکلمان معاصر در تحولات دانش کلام در سده اخیر حوزه علمیه قم» از سلسله نشست‌های یکصدمین سال بازتأسیس حوزه علمیه قم، عنوان کرد: آیت‌الله‌العظمی بروجردی، علامه طباطبایی و حضرت امام خمینی(ره) از شخصیت‌هایی هستند که در سده اخیر حوزه علمیه قم در دانش کلام تأثیرگذار بودند.

وی با بیان اینکه با زحمات و درایت این سه شخصیت، دانش کلام دچار تغییر و تحول شد، تصریح کرد: تحول به‌معنای تغییر و به‌شکل دیگر درآمدن است که لازمه تحول یک دانش، فعالیت و تلاشی مستمر برای تأمین اهداف در مسیر اصلاح، روزآمد کردن، کاربردی‌سازی و ارتقای جایگاه کنونی است که لازمه این امر نیز، حضور شخصیت‌های فعال است.

حجت‌الاسلام والمسلمین جبرئیلی، با بیان اینکه دانش کلام دچار تحول شده؛ اما این تحول به آخر نرسیده است، گفت: تحول در هر دانش را می‌توان در هفت محور نشان داد که از جمله آن‌ها، مدیریت، روش، پژوهش، محتوا، اهداف و غایات است.

وی اظهار کرد: حوزه علمیه قم ویژگی‌هایی دارد که از جمله آن‌ها، تنوع جریان‌هاست که جریان عقل‌گرایی فلسفی با محوریت علامه طباطبایی، جریان عقل‌گرایی غیر فلسفی با محوریت حضرت آیت‌الله جعفر سبحانی و جریان نص‌گرایی که به جریان معارفی خراسان یا مکتب تفکیک نیز شهرت دارد، از جمله جریان‌های حوزه علمیه قم در علم کلام است.

این استاد حوزه علمیه با بیان اینکه در سده اخیر در ایران ایدئولوژی‌های متعددی وجود داشتند که شناخت آن‌ها ضروری است، گفت: ایدئولوژی سلطنتی و پادشاهی، مارکسیست، التقاطی و مذهبی چهار ایدئولوژی هستند که در سده اخیر ایران حضور داشتند که عدم شناخت آنها، باعث می‌شود، فعالیت‌های شخصیت‌های کلامی به‌درستی تبیین نشود.

وی ادامه داد: برای مثال اگر ایدئولوژی سلطنتی و پادشاهی را نشناسیم، نمی‌توانیم نقش شهید مطهری(ره)